

PROFESIILE TEATRULUI

Vadim Levinski: *„Am fost și am rămas un muncitor al scenei“*

De aproape trei decenți, la orga de lumini a Teatrului Național din Craiova concertează cu virtuozitate unul dintre acei slujitori ai scenei pe care neintrecuta lor măiestrie i-a scos din anonimatul hărăzit „culiselor”: maestrul de lumini Vadim Levinski. Specialiștii îl elogiază, spectatorii îl cunosc, celebritatea i-ar putea fi invidiată de către mulți dintre aspiranții la condiția de vedetă. Despre meritul său profesional, care înseamnă totdeauna arță și adesea s-a înscris între performanță și miracol, vorbește indeajuns o situație ieșită din comun: corectînd rigorile regulamentelor, juriile a trei prestigioase festivaluri teatrale naționale s-au simțit obligate să instituie câte un premiu special pentru a prețui „teatralitatea efectelor de lumini” în patru spectacole ale Naționalului craiovean (A treia țepă, Paznicul de la depozitul de nisip, Trestia gînditoare și Iarna lupului cerșiu).

Vadim Levinski — omul care se sfiește să deranjeze pe cineva cu o întrebare sau cu o rugămintă, bărbat matur cu suflet de copil și cu tăceri comunicative —, deși de obicei extrem de îndatoritor, nu e deloc ușor de abordat dacă încerci să-l faci să vorbească despre sine, să se explice. Știînd să pună în lumină lumea piesei și tîna persoanelor, se păstrează totdeauna în

umbră, cu o modestie aproape neverosimilă.

— Cum v-ați apropiat de teatru? îl întreb totuși.

— Îmi place să-mi amintesc anii liceului, cînd ne înghesuiam, cu colegii, „la cucurigu”, în balconul teatrului craiovean, și ne țineam după actorii pe care-i adoram. Eram elev la Școala tehnică de centrale electrice din Craiova, coleg cu neuitatul Amza Peller, organizăm împreună dese „spectacole cedate” pentru școala noastră, iar cînd nu puteam intra în posesia unui bilet, nu ne sfiam să întreprindem expediții prin locurile cele mai greu accesibile, străcurîndu-ne în sală prin podul clădirii sau prin a.te cotloane, pentru a ajunge fericitii ocupanți ai unei strapontine. Vedeam de nenumărate ori un spectacol, știam piese întregi pe dinafară (ne plăceau grozav cele în versuri!), în deplasări căutam să le fim de folos electricienilor și mașiniștilor, ca să putem respira „aerul teatrului” și să dobîndim drept de liberă trecere într-o lume care ne fascina...

— ...și a cărei irezistibilă chemare v-a adus în locul ce pare să vă fi fost predestinat...

— Mai întîi a fost întîmplarea... un șir de întîmplări...

— Din întîmplare, oare, v-ați angajat la teatru ca simplu electrician-practicant, renunțînd, împotriva voinței familiei și spre mirarea colegilor, să vă continuați studiile, deși fusesetți un elev eminent?

— Era singura cale de a-mi însuși cu adevărat, de la A la Z, profesia spre care mă simțeam atras. Maestrul de lumini proiectează ambianța luminii în spectacol, dar cei care o transpun în realitate, o împlinesc cu adevărat, sînt electricienii, cei de la orgă și cei din scenă. Trebuia să pornesc de la prima treaptă. Atunci, ca și acum, am avut fericita ocazie de a munci și de a trăi printre oameni minunați, profesioniști excepționali și buni colegi.

— Am în față o impresonantă culegere de extrase din cronici dramatice, în care se reflectă, cum rareori avem ocazia să vedem, cariera unui „om al tehnicii” care și-a cucerit statutul de artist. Le aveți, peșemne, și dumneavoastră, în scri-nul cu amintiri...

— Mărturisesc că nu. Țin minte, neîn-doios, destule cuvinte frumoase adresate spectacolului nostru, dar de vreme ce avem la Craiova cea mai bine păstrată arhivă-muzeu din țară, le voi putea regăsi oricînd, la vremea cînd voi trăi din amintiri... Deocamdată, consider că am fost și am rămas un muncitor al scenei.

— La numai doi ani de la debu-tul dumneavoastră, după marel suc-ces obținut cu Tragedia optimistă, s-a hotărît înscrierea „celui mai tin-dăr artist de lumină al țării” pe lista participanților la Congresul de la Paris, din iunie 1959, organizat de Asociația Internațională a teh-nicienilor de teatru...

— Ce tineri eram!... Sigur că nu pot uita asemenea momente, deși dumnea-voastră mă suspectați de modestie exage-rată. Dar în primul rînd îmi amintesc că acest eveniment a coincis cu noutata premieră cu *Pugmalion*.

— Anii din calendarul dumnea-voastră personal se identifică stagi-unilor teatrale, și fiecare își are sărbătoarea sa: *Othello*, *Act vene-țian*. Nu sînt Turnul Eiffel... Dar, mai bine numiți-le dumneavoastră pe cele de care vă simțiți mai legat...

— Păstrez o bună amintire felului cum am lucrat în echipă la *Mandragola*, *O sărbătoare princiară*, *Povești din Irkutsk*, *Greul pămîntului*, *Năpasta*, *Macbeth*, *Bie-dermann și incendiatorul*, *Ascensiunea lui Arturo Ui* poate și oprită, *Troienele*, *Richard II*, *Regele Lear*, *Apus de soare*, *Vlaicu-Vodă*, *A treia țepă*, *Capul*... Sînt atîtea și atîtea spectacole, mai vechi și mai noi, care reprezintă, prin ele însele, răsplata muncii investite.

— *Palmaresul dumneavoastră co-incide cu istoria vie a uneia dintre cele mai rodnice perioade ale tea-trului craiovean...*

„Mărturisesc că în puține teatre din țara noastră am putut vedea efecte și jocuri de lumină urmărite cu atîta dexteritate și eficiență ca pe scena teatrului din Craiova. Aici, un personaj este pus în valoare prin felul în care lumina reflectorului cade asupra lui; dincolo, cerul își schimbă culoarea, vestind zorile sau amurgul, printr-o filtrare discretă dar sigură a luminii; în scena băță-liei din Tragedia optimistă, simpla plimbare a razei unui reflector peste armele în poziție de luptă a sugerat mai mult decît ar fi putut-o face o întreagă desfășurare de figurație, într-o luptă convențională. Cu un maestru de lumină ca șeful electri-cian Vadim Lavinski, Teatrul Na-țional din Craiova poate încerca cele mai îndrăznețe combinații pen-tru dezvoltarea funcției dramatice a luminii”.

MARGARETA BARBUȚĂ

„Decorul atît de valoros al lui Mihai Tofan nu poate fi înțeles fără luminile cu care-l pictează Vadim Levinski, am zice chiar că rolul său este de a prinde lumina, de a o de-limita în spațiu, de a o impune în volum. Pentru că lumina devine co-mentariu dramatic, metamorfoza do-minantelor cromatice, azuriul celest sau albastrul marin în suprafețe vaste, întunericul nocturn sau cel simbolic, însoțind monologul urli lui Iago, albeața murdară, tulbure a zidurilor în zori”.

ION CAZABAN
(Cronică la *Othello*)

„Savantele combinații de culori, cu o inspirată tonalitate și nuanțare a luminilor, semnate de Vadim Le-vinski...”

VICTOR PARHON
(Cronică la *Act venețian*)

„Sugestia de cadru orășenesc e completată de un fundal panoramic: lumirile orașului noaptea, care fac o excelentă impresie și pentru care maes-rului de lumină V. Levinski i se cuvin relevante meritele, vizibile de altfel în întreaga desfășurare a spectacolului”.

MIHAI UNGHEANU
(Cronică la *Simple coincidențe*)

— Dacă mă pot gândi cu faptul că, ajutat de colegii mei din compartimentul electroenergetic, am realizat lumini folosite în cele mai bune spectacole ale teatrului craiovean, aceasta s-a datorat privilegiului de a fi colaborat cu prestigioși oameni de artă români, ca regizorii Liviu Ciulci, Dinu Cernescu, Gheorghe Jora, Ion Maximilian, Valeriu Moiescu, Ion Olteanu, Dan Alecsandrescu, Cristian Hadji Culea, Cătălina Buzoianu, craiovenii Al. Braun, C. Sirbu, Călin Florina, Valentina Balogh, Georgeta Tomescu, Mircea Cornișteanu, Mihai Manolescu, precum și cu scenograful Al. Caramanlău, I. Popescu-Udriște, V. Roman, Traian Nițescu, Mihai Tofan, Vioarel Penișoară-Stegaru, Vasile Buz. Lor le datorez tot ce-am învățat și am materializat apoi în spectacole.

— Comentariile criticilor subliniază știința dumneavoastră de a pune în valoare atât textele dramatice contemporane, cât și piesele istorice; de asemenea, capacitatea de a crea, prin inspirate jocuri de lumini, spațiul ideal pentru potențarea mitului. Lumina compusă de dumneavoastră figurează tensiuni între eroi, reflecții și clarificări în conștiință... Toate acestea presupun nu numai viziune plastică, abilitate și pricepere tehnică, ci o concepție și o veritabilă cultură teatrală.

— Vă rog să țineți seama de faptul că în profesia noastră nu prea există nici tratate teoretice, nici „îndreptare” practice. Probabil că nici nu pot exista — de fiecare dată totul trebuie gândit și elaborat integral, de la idee la mijloace. Fiecare spectacol e un unicat. Firește că pentru aceasta am muncit adesea mult și trudnic... Mă obligați să recunosc că la unele spectacole n-am părăsit teatrul cîte o săptămînă, lucrînd alături de colegii mei

de la orgă pentru punerea la punct a lumini, așa cum ne-o cerea viziunea creatoare a unor regizori și scenografi.

— *Mi-amintesc cum, la Tinăra gardă, la Tragedia optimistă sau la Hamlet, soția dumneavoastră (Henriette Levinski, de asemenea o admirabilă colegă „din culise” a actorilor craioveni, care a înnobilit profesia de sufleur) încerca zadarnic să vă rupă de la orgă pentru cîteva ceasuri de odihnă. Vreme de douăzeci de ani v-ați păstrat credincios aceste scene, deși destui conducători de instituții teatrale (cu deosebire regreleții Zaharia Stancu și Sică Alexandrescu) vă ispiteau cu insistență să vă transferați în Capitală...*

— Omul serios trebuie să se păstreze la locul și în matca lui.

— Ce așteptați de la sfîrșitul acestui an, 1987?

— Este un an important pentru teatrul nostru. Avem un repertoriu excelent: *Trei surori, Puterea și Adevărul, Artistă, Mobilă și durere, Regina Lear* ș.a. Dorim cu toții să fie un an de noi încununări, care să se adauge celor 26 de premii colective și individuale dobîndite în ultimii doi ani la diverse manifestări festivaliere. Cred că Naționalul craiovean se află într-un moment de vîrf. Dorim să ne păstrăm în rîndul teatrelor încununute la toate edițiile Festivalului național „Cîntarea României”...

— *Vă mulțumesc pentru aceste „lumi de detașare” — cum se spune în limbajul dumneavoastră profesional — sub care înfățișați teatrul craiovean, căruia v-ați dăruit integral!*

AL. FIRESCU

Note

Fata de la Cozia

Este un titlu de rubrică muzicală căutat în revistele de la finele veacului trecut. Aparținea lui Iuliu I. Roșca (1858—1940), poet, prozator, dramaturg premiat de Academia Română (*Fata de la Cozia*, dramă în versuri, 1882), dar mai ales critic muzical.

A lăsat pagini vibrante, prețioase sub raport docu-

mentar, despre scena lirică română, în anii cînd George Ștefănescu dăduse prima generație de cîntăreți de operă. Astfel, prin el avem știri despre evoluția lui Ioan Băjenaru, a lui Gr. Gabrielescu, Aurel Eliade, D. Popovici-Bayreuth, Zina de Nori, Mara d'Asty etc., despre Societatea Lirică română (nucleul Operei Române).

Correspondențele sale artistice au luat, ani de zile, și drumul Oradei Mari, primite cu entuziasm de

Iosif Vulcan pentru Familia sa. În volumul recent apărut, *Iuliu I. Roșca, Muzica la sfîrșit și început de secol (1882—1904)*, muzicologul Despina Petecel tipărește un număr însemnat din aceste pagini uitate.

Iuliu I. Roșca a fost și critic dramatic. În vremea lui mai scriau despre teatru G. Ionescu-Găon, D. D. Racovitza-Sphinx, Emil D. Fagure. Cît de utilă ar fi o carte cuprînzînd scrierile bătrînilor noștri cronicari de teatru...

I. N.